Sifatli ta’lim – yorqin kelajak

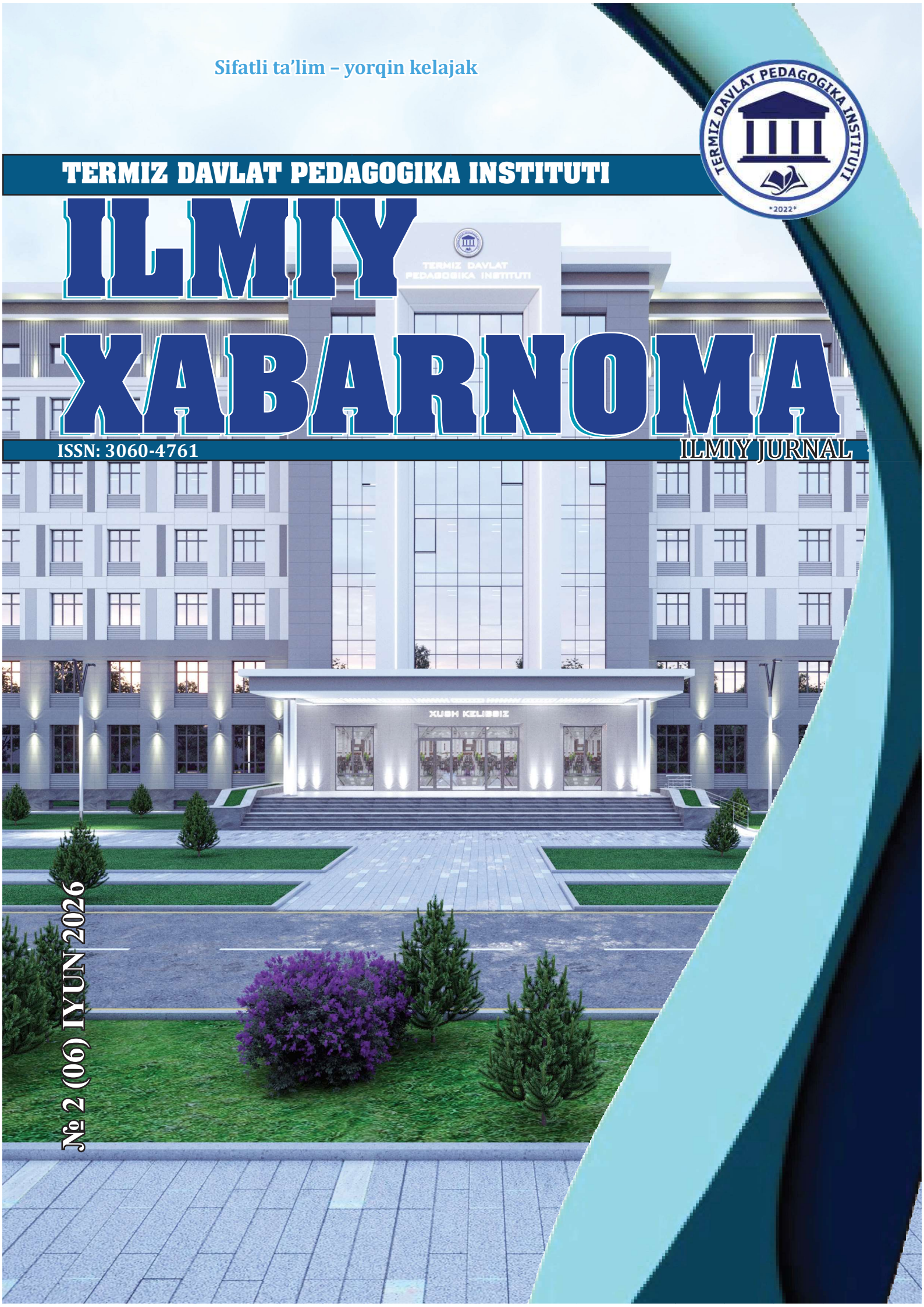
TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

ILMIY XABARNOMA

ISSN: 3060-4761

ILMIY JURNAL

№ 2 (06) IYUN 2026

SIFATLI TA'LIM – YORQIN KELAJAK

ISSN: 3060-4761

TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
ILMIY XABARNOMASI

SCIENTIFIC BULLETIN OF TERMEZ STATE
PEDAGOGICAL INSTITUTE

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТЕРМЕЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

TERDPI ILMIY XABARNOMASI

2026/ № 2

O'zR OAK ning 2025-yil 24-sentabrdagi
375/5-sonli qarori bilan milliy ilmiy nashrlar
ro'yxatiga kiritilgan

Termiz – 2026

ISSN: 3060-4761

Muassis:
Termiz davlat pedagogika instituti

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI ILMIY XABARNOMASI

ILMIY-USLUBIY JURNAL
Jurnal bir yilda bosma va elektron (o'zbek, rus, ingliz tillarida) shaklda chop etiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 6-iyundagi № 303723-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Matnlarda foydalanilgan manba, ko'chirma, mazmun va ma'lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgar. Jurnaldan ko'chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 12.06.2026
Qog'oz bichimi: 70x85
Bosma tabog'i: 26,25
Ofset bosma. Ofset qog'ozi.
Adadi: 100 nusxa
Bahosi kelishilgan narxda.
Buyurtma: 174
Tahririyat manzili: Termiz tumani "Yangiobod" MFY, At-Termiziy ko'chasi 1-A uy.
"TerDU bosmaxonasi"da chop etildi.
Bosmaxona manzili: Termiz shahri, A.Navoiy ko'chasi, 42 uy.

BOSH MUHARRIR:
Xasanov Azizbek, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Kuldasheva Shaxnoza, kimyo fanlari doktori (DSc), professor

TEXNIK MUHARRIR:
Qurbanov Abdimalik, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

MAS'UL KOTIB:
To'rayev Ro'ziboy, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

TAHRIR HAY'AT A'ZOLARI:
Bernd Müller-Jacquier,f.f.d, professor (Germaniya)
Ponomaryova Lyudmila, p.f.d, professor (Rossiya)
Gerasyov Aleksandr, p.f.d, professor (Rossiya)
Buligina Yelena, f..f.d, professor (Rossiya)
Eshmetov Izzat, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Abdikamalova Aziza, k.f.d, professor (O'zbekiston)
Salixanova Dilnoza, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Jumaeva Dilnoza, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Sagdullayeva Dilafruz, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Turamuratov Ulug'bek, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Norbo'tayev Xo'shboq, p.f.d,(DSc) professor (O'zbekiston)
To'rayev Rasul, f.m.f.n, professor (O'zbekiston)
Shamuratova Nagima, q.x.f.d. (DSc), professor (O'zbekiston)
Saidov Chorixon, f.m.f.d, professor (O'zbekiston)
Bozorov Lutfulla, k.f.d., (DSc) (O'zbekiston)
Mahmudov Yusup, p.f.d, professor (O'zbekiston)
Xudoyqulov Xol, p.f.d, professor (O'zbekiston)
Alimov Parda, f.f.d, professor (O'zbekiston)
Xoliqnazarov Begali, b.f.n, dotsent (O'zbekiston)
Qodirov Baxtiyor, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Tojiyev Panji, t.f.d,(DSc), dotsent (O'zbekiston)
Qosimov Shavkat, PhD, professor (O'zbekiston)
Saidaxmatov Sharifbek, t.f.f.d., PhD,dotsent (O'zbekiston)
Xudoyberdiyev Shuxrat, PhD,dotsent (O'zbekiston)
Umarov Aziz, PhD (O'zbekiston)
Abduraxmonov Eldor, k.f.d, ,(DSc), professor (O'zbekiston)
Shabbazova Dilfuza, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Nuritdinova Xurshida, PhD (O'zbekiston)
Quvvatova Mohira, PhD (O'zbekiston)
Mardonova Lobar, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Nurmatov Norqobil, q.x.f.d, (DSc), professor (O'zbekiston)
Ismailov Botir, PhD, (O'zbekiston)
Sattorov Sardor, PhD (O'zbekiston)
Allamuradov Anvar, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Kabilova Sayyora, PhD (O'zbekiston)
Ismailov Murodulla, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Eshmuradov Olmosbek, PhD,dotsent (O'zbekiston)
Isayev Oybek, Phd (O'zbekiston)
Norliyev Rustam, f.f.n, dotsent (O'zbekiston)
Berdiyeva Muhabbat, Phd, professor (O'zbekiston)
Shirnazarova Zamira, Phd,dotsent (O'zbekiston)
Narbasheva Mexri, p.f.n, professor (O'zbekiston)
Kuzimurotova Dinara, Tahririy-nashriyot bo'limi muharriri (O'zbekiston)

ISSN: 3060-4761

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Хасанов Азизбек, доктор педагогических наук (DSc), профессор.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:
Кулдашева Шахноза, доктор химических наук (DSc), профессор

ТЕХНИЧЕСКИЙ РЕДАКТОР:
Курбанов Абдималик, доктор философии по техническим наукам (PhD)

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:
Тураев Рузибой, доктор философии по педагогическим наукам (PhD)

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:
Бернд Мюллер-Жакье, д.ф.н., профессор (Германия)
Пономарева Людмила, д.п.н., профессор (Россия)
Герасёв Александр, д.п.н., профессор (Россия)
Булыгина Елена, д.ф.н., профессор (Россия)
Эшметов Иззат, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Абдикамалова Азиза, д.к.н., профессор (Узбекистан)
Салиханова Дильноза, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Джумаева Дильноза, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Сагдуллаева Дилафруз, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Турамурадов Улугбек, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Норбутаев Хушбок, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Тураев Расул, к.ф.м.н, профессор (Узбекистан)
Шамуратова Нагима, д.с.н, профессор (Узбекистан)
Саидов Чорихон, д.ф.м.н, профессор (Узбекистан)
Бозоров Лутфулла, д.т.н. (Узбекистан)
Махмудов Юсуп, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Худойкулов Хол, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Алимов Парда, ф.ф.н, профессор (Узбекистан)
Халикназаров Бегали, к.б.н, доцент (Узбекистан)
Кодиров Бахтиёр, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Таджиев Панджи, д.т.н., доцент (Узбекистан)
Касимов Шавкат, д.ф.п.н, профессор (Узбекистан)
Саидахматов Шарифбек, д.ф.и.н, доцент (Узбекистан)
Худойбердиев Шухрат, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Умаров Азиз, д.ф.п.н, (Узбекистан)
Абдурахманов Эльдор, д.х.н., профессор (Узбекистан)
Шаббазова Дилфуза, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Нуритдинова Хуршида, д.ф.п.н (Узбекистан)
Кувватова Махира, д.ф.п.н (Узбекистан)
Мардонова Лобар, д.ф.ф.н, доцент (Узбекистан)
Нурматов Норкабил, д.с.н., профессор (Узбекистан)
Исмаилов Ботир, д.ф.п.н (Узбекистан)
Сатторов Сардор, д.ф.п.н (Узбекистан)
Алламурадов Анвар, д.ф.п.н. доцент (Узбекистан)
Кабилова Сайёра, д.ф.ф.н, (Узбекистан)
Исмаилов Муродулла, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Эшмурадов Олмосбек, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Исаев Ойбек, д.ф.и.н (Узбекистан)
Норлиев Рустам, к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бердиева Мухаббат, д.ф.п.н, профессор (Узбекистан)
Ширназарова Замира, д.ф.ф.н, доцент (Узбекистан)
Нарбашева Мехри, к.п.н. профессор (Узбекистан)
Кузимуротова Динара, редактор редакционно-издательского отдела, (Узбекистан).

Основатель:
Термезский государственный педагогический институт

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТЕРМЕЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

Журнал издается в печатном и электронном виде (на узбекском, русском, английском языках) в течение одного года.

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан свидетельством № 303723 от 6 июня 2024 года.

Авторы несут ответственность за достоверность источников, выдержек, содержания и информации, используемых в текстах. При копировании из журнала необходимо указывать источник.

Разрешение получено: 12.06.2026.
Размер бумаги: 70x85.
Печатная форма: 26,25.
Офсетная печать.
Офсетная бумага.
Количество: 100 экз.
Цена указана по договорённой цене.
Заказ: 174
Адрес редакции: Термезский район, «Янгиабад» МФМ, улица Ат-Термизи, дом 1-А.
Отпечатано в типографии «ТерГУ».
Адрес типографии: город Термез,улица А.Навоий, дом 42.

ISSN: 3060-4761

Founder:
Termiz State Pedagogical Institute

SCIENTIFIC BULLETIN OF TERMEZ STATE PEDAGOGICAL INSTITUTE

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL

The magazine is published in printed and electronic form (in Uzbek, Russian, English) in one year.

Registered by the Information and Mass Communications Agency under the Presidential Administration of the Republic of Uzbekistan with certificate No. 303723 dated June 6, 2024.

The authors are responsible for the accuracy of the sources, excerpts, content and information used in the texts. When copying from a journal, the source must be noted.

Permission to print: 12.03.2026
Paper size: 70x85
Printing plate: 26.25
Offset printing.
Offset paper.
Quantity: 100 copies
Price at the agreed price.
Order: 174
Editorial address: Termez district, «Yangiabad» MCK, At-Termiziy street, 1-A.
Printed at the "TerSU printing house". Address: Termez city, A.Navoiy street, 42.

THE EDITOR-IN-CHIEF:
Xasanov Azizbek, Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Kuldasheva Shakhnoza, Doctor of Chemical Sciences (DSc), Professor

TECHNICAL EDITOR:
Qurbanov Abdimalik, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences

RESPONSIBLE SECRETARY:
Turaev Ruziboy, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:
Bernd Müller-Jacquier, Doctor of Philological Sciences, Professor (Germany)
Ponomaryova Lyudmila, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Gerasyov Aleksandr, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Buligina Yelena, Doctor of Philological Sciences, Professor (Russia)
Eshmetov Izzat, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Abdikamalova Aziza, Doctor of Chemical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Salikhanova Dilnoza, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Jumaeva Dilnoza, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Sagdullayeva Dilafruz, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
To'ramuratov Ulug'bek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Norbo'tayev Xo'shboq, Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Prof. (Uzbekistan)
To'rayev Rasul, Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Prof. (Uzbekistan)
Shamuratova Nagima, Doctor of Agricultural Sciences (DSc), Prof. (Uzbekistan)
Saidov Chorikhon, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Prof. (Uzbekistan)
Bozorov Lutfulla, Doctor of Technical Sciences (DSc), (Uzbekistan)
Mahmudov Yusup, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Khudoyqulov Khol, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Parda Alimov, Candidate of Philological Sciences, Professor (Uzbekistan)
Xoliqnazarov Begali, Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, (Uzbekistan)
Qodirov Baxtiyor, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Tojiyev Panji, Doctor of Technical Sciences (DSc), Associate Professor (Uzbekistan)
Qosimov Shavkat, PhD, Professor (Uzbekistan)
Saidakhmatov Sharifbek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Khudoyberdiyev Shuxrat, PhD (Uzbekistan)
Umarov Aziz, PhD (Uzbekistan)
Abduraxmonov Eldor, Doctor of Chemical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Shabbazova Dilfuza, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Nuritdinova Khurshida, PhD (Uzbekistan)
Quvvatova Mohira, PhD (Uzbekistan)
Mardonova Lobar, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Nurmatov Norqobil, Doctor of Agricultural Sciences (DSc), Profess. (Uzbekistan)
Ismailov Botir, PhD (Uzbekistan)
Sattorov Sardor, PhD (Uzbekistan)
Allamuradov Anvar, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Kabilova Sayyora, PhD, (Uzbekistan)
Ismailov Murodulla, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Eshmuradov Olmosbek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Isayev Oybek, PhD (Uzbekistan)
Norliyev Rustam, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor (Uzbekistan)
Berdiyeva Muhabbat, PhD, Professor (Uzbekistan)
Shirnazarova Zamira, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Narbasheva Mexri, Candidate of Psychological Sciences, Professor (Uzbekistan)
Kuzimurotova Dinara, Editor, Editorial-Publishing Department (Uzbekistan)

ISSN: 3060-4761
TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ
UDK: 378.147:373.2
ORCID: 0009-0007-8258-6891

QOSIMOV SHAVKAT UROLOVICH
TerDPI Tabiiy va aniq fanlar fakulteti dekani, professor
E-mail:shav_74@mail.ru,
QURBONOVA MUXAYYO OLTIBOYEVNA
TerDPI, 2-bosqich tayanch doktorant
E-mail:qurbonovamuxayyo04@gmail.com

MAKTABGACHA TA'LIM YO'NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH: XORIJ TAJRIBASIDA

ANNOTATSIYA. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning xorij tajribasini tahlil qilinadi. Findlayndiya, AQSH, Janubiy Korea kabi davlatlarning maktabgacha ta'lim sohasida pedagoglarni tayyorlash tizmi o'rganilgan. Shuningdek, sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarning pedagogik faoliyatdagi o'rni, zamonaviy texnologiyalarning ta'lim jarayoniga integratsiyasini muhokamasi, ta'lim samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari yoritilgan. Tadqiqot davomida amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim, AKT kompetensiyalari, mentorlik va kompleks yondashuvlarning ahamiyati asoslab berilgan. Maqola yakunida kasbiy malakani oshirishga qaratilgan asosiy xulosalar bayon etilgan hamda O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimiga xorijiy tajribalarni moslashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

KALIT SO'ZLAR: *Innovatsiya, kompetensiya, sun'iy intellekt, texnologiya, kasbiy kompetensiya, maktabgacha ta'lim, xorij tajribasi.*

РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ, ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ»: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

АННОТАЦИЯ. В данной статье анализируется зарубежный опыт развития профессиональных компетенций студентов, обучающихся по направлению «Дошкольное образование». Изучены системы подготовки педагогов в сфере дошкольного образования таких стран, как Финляндия, США и Южная Корея. Кроме того, освещены роль искусственного интеллекта и цифровых технологий в педагогической деятельности, обсуждается интеграция современных технологий в учебный процесс, а также возможности повышения эффективности обучения. В ходе исследования были обоснованы важность практико-ориентированного обучения, компетенций АКТ, наставничества и комплексных подходов. В заключительной части статьи изложены основные выводы, направленные на повышение профессиональной квалификации, а также сформулированы научно-практические рекомендации по адаптации зарубежного опыта к системе дошкольного образования Узбекистана.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *Инновации, компетентность, искусственный интеллект, технологии, профессиональная компетентность, дошкольное образование, зарубежный опыт.*

DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF PRESCHOOL EDUCATION STUDENTS: A FOREIGN EXPERIENCE

ABSTRACT. This article analyzes international experiences in developing the professional competencies of students majoring in "Early Childhood Education." It examines teacher training systems in the field of early childhood education in countries such as Finland, the United States, and South Korea. In addition, the role of artificial intelligence and digital technologies in teaching is highlighted, the integration of modern technologies into the educational process is discussed, as well as opportunities to improve the effectiveness of learning. The study substantiated the importance of practice-oriented learning, AKT competencies, mentoring, and comprehensive approaches. The concluding section of the article presents the main conclusions aimed at improving professional qualifications and formulates scientific and practical recommendations for adapting foreign experience to the preschool education system of Uzbekistan.

KEYWORDS: *Innovation, competence, artificial intelligence, technology, professional competence, pre-school education, foreign experience.*

KIRISH. Jahonda globallashuv tezlashmoqda, ilm-fan va texnologiya tez rivojlanmoqda. Bu hamma sohalarga, xususan ta'lim tizimiga, katta o'zgarishlar keltirmoqda. Maktabgacha ta'lim tizimi jamiyatning asosiy tayanchi. U kelajak avlodning intellektual, ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi. Shuning uchun, bu soha mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish va doimiy oshirish muhim masala. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida»gi qonunida va maktabgacha ta'limni rivojlantirishga oid davlat dasturlarida pedagog kadrlarning malakasini oshirishga alohida e'tibor berilgan. Bugun maktabgacha ta'limda ilg'or xorijiy tajribalarni qo'llash juda muhim. Yangicha pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish mutaxassislarning kasbiy mahoratini oshiradi. Shuning uchun xorijiy davlatlar tajribasini chuqur o'rganish muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR. Xorijiy davlarlar, xususan, Finlyandiya, Janubiy Koreya, Singapur, Germaniya kabi mamlakatlarning maktabgacha talim tizimida kadrlarni tayyorlash va kasbiy rivojlantirish bo'yicha tajribasi diqqatga sazovordir [4]. Ushbu mamlakatlarda pedagoglarning kompetentligini oshirish nafaqat davlat siyosati asosiy yo'nalishini jamiyatning umumiy rivojlanishiga xizmat qiluvchi strategik vazifa deb belgilaydi.

Tadqiqotning maqsadi, shunchaki, maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun xorijiy tajribalarni tahlil qilish emas, balki, bu tajribalarni O'zbekiston ta'lim tizimiga tatbiq etish imkoniyatlarini o'rganish hamdir. Tadqiqotning maqsadiga erishish uchun, biz quyidagi vazifalarni belgiladik:

1.Maktabgacha ta'limda, kasbiy kompetensiya tushunchasining nazariy asoslarini aniqlash.

2.Xorijiy davlatlarda, masalan Finlyandiya, AQSh, Janubiy Koreyada, maktabgacha ta'lim pedagoglarini tayyorlashda qo'llaniladigan ilg'or yondashuvlarni o'rganish.

3.Sun'iy intellekt va zamonaviy raqamli texnologiyalarning pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirishga qanday yordam berishini xorij tajribasi misolida ko'rsatish.

4. O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimi uchun xorijiy tajribalarga asoslanib, kasbiy kompetensiyalarni oshirishga yo'naltirilgan amaliy tavsiyalarni ishlab chiqish kerak.

Muammo tarixiga nazarida pedagoglarning kasbiy tayyorgarligi masalasi uzoq yillardan beri ko'plab tadqiqotchilar e'tiborida bo'lgan, masalan chex olimi Yan Amos Komenskiyning "Buyuk didaktika" asaridan tortib [9] va hozirgi zamon pedagogikasi yutuqlarigacha, pedagoglarning kasbiy tayyorgarligi masalasi bo'yicha nazariy hamda amaliy izlanishlar olib borilgan. Zamonaviy sharoitda kompetensiya yondashuvi ilg'or ta'lim tizimlarining markaziy qismiga aylangan [7]. Oldingi tadqiqotlarda kompetensiyaning tarkibiy qismlari, kompetensiyaning shakllantirish mexanizmlari va baholash usullari chuqur o'rganilgan. Masalan, D. Kolbning empirik o'rganish nazariyasi [6] yoki B. Blumning taksonomiyasi [3] ta'lim jarayonida o'quvchilar va pedagoglarning kompetensiyalarini rivojlantirishga muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Biroq, maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalari uchun kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalardan foydalanish hali yetarli emas. Ayniqsa, xorijiy tajriba misolida kompleks tahlil qilishga qaratilgan tadqiqotlar hali yetarli emas. Ushbu maqola ana shu bo'shliqni to'ldirishga xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'lim yo'linishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish zamonaviy ta'lim siyosatining muhim yo'nalishlaridan biridir. Maktabgacha ta'lim pedagogi bir necha asosiy kompetensiyalarga ega bo'lishi zarur. Bular: pedagogik, psixologik, axborot-kommunikatsion, diagnostik, tadqiqot, innovatsion, ma'naviy-axloqiy va ijtimoiy-madaniy kompetensiyalar ro'yxatiga kiradi. Xalqaro tadqiqotlar ko'rsatadi: samarali pedagogik ish uchun bilim va ko'nikmalar yetarli emas, bilimlarni amalda qo'llash qobiliyati ham zarur [11].

Finlyandiya tajribasi bu borada alohida e'tiborga loyiqdir. Finlyandiyada maktabgacha ta'lim pedagoglari oliy ma'lumotli, magistr darajasida bo'lishlari zarur. Talabalar amaliyotda mentorlar rahbarligida bolalarning individual xususiyatlarini o'rganadilar, ta'lim dasturlarini ishlab chiqadilar va ularni amalga oshirish ko'nikmalarini egallaydilar.

Amerika Qo'shma Shtatlarida maktabgacha ta'lim pedagoglarini tayyorlashda akkreditatsiya tizimi muhim rol o'ynaydi. Milliy bolalar ta'limi assotsiatsiyasi (NAEYC) kabi tashkilotlar standartlar ishlab chiqadi. Standartlar pedagoglarning kasbiy malakasiga qo'yiladigan talablarni belgilaydi. Bu standartlar bilim, ko'nikma, professional axloq, bolaga yo'naltirilgan yondashuv va jamiyat bilan hamkorlik qilish qobiliyatini ham qamrab oladi [10]. Amerika Qo'shma Shtatlaridagi oliy ta'lim muassasalarida o'quv dasturlari talabalarni "diversity and inclusion" (xilma-xillik va qamrov) tamoyillariga asoslanib ishlashga, turli madaniyatlarga ega bolalar bilan samarali muloqot qilishga o'rgatadi.

Janubiy Koreyada maktabgacha ta'lim pedagoglari kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga alohida e'tibor beradi. Bu yerda ta'lim dasturlari axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarini shakllan-

tirishga qaratilgan. Koreyada pedagoglar bolalarni raqamli savodxonlikka o'rgatadi. Ular interaktiv taxtalar va ta'limiy ilovalar yordamida mashg'ulotlar o'tkazadi. Natijada pedagoglar chuqur bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladilar [8]. Texnologik kompetensiya Koreya ta'lim tizimida ustuvor ahamiyatga ega. Bu kompetensiya pedagoglarning "digital literacy" (raqamli savodxonlik) darajasini yuqori bo'lishini ta'minlaydi.

Bugun sun'iy intellekt (SI) va zamonaviy raqamli texnologiyalar maktabgacha та'lim tizimiga tobora kirib kelmoqda. Xorijiy tajribalar shuni ko'rsatadiki, SI yordamida pedagoglar har bir bola uchun alohida yo'nalish yaratadi, bola rivojlanishini kuzatadi, baholaydi. Masalan, AQSh va Yevropa mamlakatlarida adaptiv ta'lim platformalari har bir bolaning o'zlashtirish darajasiga mos material va topshiriqlarni beradi [1]. Bu pedagoglarga har bir bolaning shaxsiy ehtiyojiga mos muhit yaratishda yordam beradi. Bu usul bolalarning o'rganish tezligini oshiradi. Sun'iy intellekt asosidagi o'yinlar va interaktiv ilovalar bolalarning kognitiv rivojlanishi va mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi [5].

Raqamli texnologiyalardan foydalanish pedagoglarning AKT kompetensiyalarini rivojlantirishni talab qiladi. Bu nafaqat kompyuterdan foydalanish, balki ta'lim jarayonida turli dasturlash tillarini (masalan, Scratch Jr. kabi bolalar uchun mo'ljallangan) o'rgatish, robototexnika elementlarini kiritishni ham o'z ichiga oladi. Germaniya va Skandinaviya mamlakatlarida maktabgacha ta'lim pedagoglarini tayyorlashda "coding for kids" (bolalar uchun kodlash) dasturlari, STEAM education (fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika) yondashuvlari keng qo'llaniladi [2]. Bu dasturlar bolalar tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashish ko'nikmalarini yoshligidan rivojlantirishga yordam beradi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA. Xorijiy tajribalarni tahlil qilish natijasida quyidagi asosiy xulosalarga erishildi:

1. Maktabgacha ta'lim pedagoglarini tayyorlashda nazariya va amaliyot bir-biriga bog'liq bo'lishi kerak. Amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish usullari, masalan case studies va project-based learning, talabalar kompetensiyalarini samarali rivojlantiradi.

2. Pedagogik faoliyatda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan, shu jumladan sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish kerak. Shu ko'nikmalar pedagoglarga innovatsion ta'lim muhitini yaratishga imkon beradi.

3. Pedagoglarning doimiy kasbiy o'sishini ta'minlash uchun uzluksiz malaka oshirish tizimini yaxshilashimiz kerak. Mentorlik, koucing va xalqaro almashinuv dasturlari bu yo'lda foydali usul bo'lishi mumkin.

4.Xilma-xillik va inklyuzivlik tamoyillariga asoslanib, ishlash qobiliyatini oshirish. Bu har bir bolaning o'z ehtiyojini ko'rib, ta'lim jarayonini tuzishga yordam beradi.

5.Pedagoglarning ijodiy, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish. Pedagoglarga kutilmagan vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish va odatiy bo'lmagan yondashuvlarni qo'llash imkonini beradi.

Umuman olganda, xorijiy maktabgacha ta'lim tizimlari pedagog kadrlarni tayyorlashda kompleks yondashuvni qo'llaydi. Kompleks yondashuv zamonaviy kompetensiyalarga ega, yuqori malakali mutaxassislarni yetishtirishga yordam beradi [12]. Tajribalarni O'zbekiston sharoitiga moslashtirib qo'llash, maktabgacha ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

XULOSA. Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish jamiyatning barqaror taraqqiyotini ta'minlaydi. Xorijiy davlatlarning tajribasini o'rganish shuni ko'rsatadiki: Finlyandiya, AQSh, Janubiy Koreyada pedagoglarni tayyorlashda chuqur nazariy bilim, keng amaliy ko'nikma, innovatsion texnologiyalar birlashtiriladi. Sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni samarali qo'llash pedagoglarning AKT kompetensiyasini oshiradi, individual ta'lim yo'nalishlarini yaratadi, bolalarning kognitiv rivojlanishini rag'batlantiradi.

ILMIY TAKLIFLAR: Maktabgacha ta'lim pedagoglarini tayyorlash dasturlariga xorijiy ilg'or tajribalar asosida amaliyotga yo'naltirilgan modullarni ko'proq kiritish.

Talabalarga axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va sun'iy intellekt vositalarini ta'limda samarali ishlatish ko'nikmalarini o'rgatishga e'tibor berish.

Uzluksiz kasbiy rivojlanish tizimini yaxshilash, mentorlik va xalqaro almashinuv dasturlarini joriy qilish orqali pedagoglarning malakasini doimiy oshirish mexanizmini yaratish.

Xilma-xillik va inklyuzivlik tamoyillariga asoslanib talablarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlanadi, ijodkorligini, tanqidiy fikrlashni va muammolarni hal qilishni ko'nikmalari shakllanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Aniella Mihaela Vieriu, Gabriel Petrea . The Impact of Artificial Intelligence (AI) on Students' Academic Development. Educ. Sci. 2025, 15(3), 343: https://doi.org/10.3390/educsci15030343

2.Bers, M. U. (2020). Coding as a Playground: Programming and Computational Thinking in the Early Childhood Classroom. Routledge.https://doi.org/10.4324/9781003022602

3.Bloom, B. S. (1956). Taxonomy of educational objectives, Handbook I: The cognitive domain. David McKay Co Inc.

4.Gardner, H. (2006). Multiple intelligences: New horizons in theory and practice. Basic Books.

5.Nafiz Ali Ahmad,Artificial intelligence in early childhood education: effects and interactions' importance: a conceptual model. January 2025,Social Science and Humanities Journal 9(01):6522-6532. DOI: https://doi.org/10.18535/sshj.v9i01.1611

6.Kolb, D. A. (1984). Learning by doing: Experience as the base for learning and growth. Prentice Hall.

7.Khamrayev, A. (2019). Ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning ahamiyati. Xalq ta'limi, (3), halaman 45-48.

8.Kim, Y. (2015). Early childhood education in Korea: Challenges and opportunities. Contemporary Issues in Early Childhood, 16(1), 3-10.

9.Komenskiy, Yan Amos. Buyuk didaktika 1982. O'qituvchi.

10.NAEYC (2009). Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8. National Association for the Education of Young Children.

11.OECD (2018). The future of education and skills: Education 2030 framework. OECD Publishing.

12. Shonkoff, J. P. (2011). Protecting brains, not just stimulating minds. Science, 333(6045), 982-983.